

מעון לנשים מוכות הוקם ותוכנן במיוחד

תמר יעקבס ואושרי יניב, יעקבס - יניב אדריכלים, ואדריכל עמוס גולדרייך

המבנה השטוח כולל שתי קומות אך מן החוץ אינו בולט אלא מצטנע במכוון בלב השכונה. צילומי הפרויקט: עמית גרון

בעוד רוב המקלטים בארץ מתקיימים במבנים מאולתרים שהעיריות מקצות, שלרוב אינם מותאמים לשהייה של נשים ובייחוד ילדים קטנים, הפרויקט תוכנן לפי הגדרה ייעודית במטרה לספק מקום בטוח נעים ומואר לנשים וילדים מרגע צאתם ממעגל האלימות (משך השהיה הממוצע של נשים וילדים במקלט כזה נע בין שישה לתשעה חודשים). **במקלט לנשים מוכות שתיכנון יעקבס יניב עבור עמותת לא.** הוצגה פרוגרמה נוקשה שגיבש צוות העמותה ומשרד הרווחה: המעון, שגודלו 800 מ"ר בנויים על מגרש של 1600 מ"ר, מיועד למגורים של 12 משפחות והוא מכיל חדרי לימוד, גן ילדים, חדרי טיפולים, חדר אוכל ומטבח, תחזוקה, חדרים לעובדים

החצר הפנימית כמקום מפגש לנשים ומשחק לילדים

במקלט לנשים שתוכנן והוקם במיוחד מהיסוד עבור עמותת 'לא לאלימות' הוצגה פרוגרמה נוקשה שגובשה על ידי צוות העמותה ומשרד הרווחה. על פני 800 מ"ר תוכנן מרחב בטוח ל-12 משפחות ונשות צוות שצריכות לחיות יחדיו. מאחר שהשוהים במקלט נאלצים לבלות את מרבית היום בין כותלי המעון, הושם דגש רב על תכנון החצר הפנימית כמקום מפגש ומשחק וככזו המאפשרת להחדיר אור טבעי ואוויר צח לחללים הפנימיים. הפרויקט זיכה את האדריכלים בפרס האוסקר של עולם האדריכלות בפסטיבל WAF העולמי בקטגוריית 'מבנה הבריאות העתידי'

המקלט לנשים נפתח השנה במקום סודי בגוש דן אף על פי שעורר התנגדויות רבות בקרב תושבי השכונה היוקרתית שסירבו להתגורר לצד נשים וילדים שנמלטו מאלימות. זו הפעם הראשונה שמקלט לנשים הוזמן ממשרד אדריכלים ותוכנן בקפידה לקלוט נשים וילדים ותינוקות שנמלטים על נפשם במטרה לעצור את מעגל האלימות שהם חיים בו. המבנה סגור כלפי חוץ ובו חצר מרכזית שופעת צמחייה ואור, וסביבה מתקיים סדר היום של הנשים והילדים. הפרויקט נעשה עבור **עמותת לא. לא לאלימות** שייסדה **רות רזניק (85)**, פעילה פמיניסטית ישראלית, חלוצת המאבק באלימות נגד נשים וכלת פרס ישראל.

חצר פנימית ירוקה כמקום מפגש המאפשרת גם להחדיר אור טבעי ואוויר צח לחללים הפנימיים

סוציאליים, וחדרים לחברי הצוות. המבנה השטוח כולל שתי קומות אך מן החוץ אינו בולט אלא מצטנע במכוון בלב השכונה. הוא נטול חלונות, ובהשראה של שריון צב, נוקשה ומגונן, עוצבו החזיתות של המבנה וחופו באבן.

הואיל והשוהים במקלט נאלצים לבלות את מרבית היום בין כתליו (ולא בחוץ), שמו האדריכלים דגש רב על תכנון החצר הפנימית כמקום מפגש ומשחק לילדים, וככזו המאפשרת להחדיר אור טבעי ואוויר צח לחללים הפנימיים של המעון. בדומה ל"כפר קטן" שהפעילות מתרחשת בו בכיכר המרכזית, תוכננו כיתות הלימוד והגן במנותק מהמבנה הראשי. מסביב לחצר תוכננו חדרי שינה פרטיים לכל אם וילדיה, כמו 'בתים' קטנים תחת גג אחד משותף. החצר הפנימית היא

מהסביבה האדריכלית שבה הם חיים, ובדרך זו שהייה במקום נעים, שעונה על הצרכים, יקל על השוהות להתארגן מחדש לקראת השלב הבא.

האלמנט החשוב והמרכזי בפרויקט מפני שהיה אסור למקם חלונות כלפי הרחוב. החצר מאפשרת כניסת אור ואוויר במהלך כל שעות היום. נוסף על כך, החצר מאפשרת צפייה של הצוות על הדיירים.

הפרויקט זיכה את האדריכלים בפרס האוסקר של עולם האדריכלות בפסטיבל WAF העולמי (world architecture festival), בקטגוריית 'מבנה הבריאות העתידי'.

בין **נימוקי חבר השופטים** בתחרות נאמר "שהמתכננים יצרו תחושה נעימה וביתית למרות דרישות מחמירות בנושא ביטחון אישי ובטיחות. התכנון רגיש ומדויק ונותן פתרון מיטבי לפרוגרמה מאוד מורכבת". עוד נימקו השופטים בתחרות היוקרתית את הזכייה בכך ש"למרות הדרישות המחמירות והתקציב המוגבל, יצרו האדריכלים מיקום חכם של פונקציות ובתוך כך יצרו מרחבים של פרטיות לדיירים".

פרויקט זה גבר בין היתר על פרויקטים שנבנים בתקציבי ענק בקנדה, בריטניה, ובערב הסעודית. ■

בנייתן של המקלט החלה לאחר שמונה שנים של מאבק משפטי.

שיזמו כמה מתושבי הרחוב שהתנגדו להקמת המעון בשכונת מגורים. המאבק כלל התנגדות בוועדת ערר המחוזית ועתירה לבג"צ, אך בסופו של דבר אושרה הקמתו ובתחילת השנה הוא כבר אוכלס. **תכנון המקלט נעשה בשיתוף עמוס גולדרייך**, אדריכל שחי בלונדון, שמשפחתו תרמה לעמותת לא. במטרה להקים את המעון החדש ולהציל ממעגל האלימות עוד נשים וילדיהן.

תמר יעקבס מאמינה שהדבר המשמעותי במקלט החדש הינו האור הטבעי והצמחייה שטובים לבריאות לצד הסביבה המגוננת. אמנם הנשים מצויות סגורות במקום מסתור, אבל יש להן חוץ מוגן משלהן. אושרי יניב רוצה לקוות שאנשים בסופו של דבר מושפעים

בהשראה של שריון צב, נוקשה ומגונן, עוצבו החזיתות של המבנה וחופו באבן

כל חדרי השינה פונים לחצר ירוקה ומגוננת. במסדרונות פינות ישיבה מאפשרות מבט לחצר